

de andere schreef het aan diens school toe. Thans twijfelt niemand meer aan de Gelder's auteurschap.

Een ander voorbeeld is de Vrouw met den Haan, van onbekende hand, ± 1750 door Richard Houston als Rembrandt gegraveerd en nog heden als Rembrandt in den buitenlandschen handel.

Eerst sinds de laatste 40 jaar is het overzicht over Rembrandt's werk zoodanig geworden, dat het een voldoende oordeel toelaat. Wij komen hierop aanstonds nog terug.

Na deze korte inleiding willen wij eenige grepen doen uit de geschiedenis der Rembrandt-critiek. Als grens is gekozen het jaar 1851, toen de 53-jarige Fransche schilder Delacroix in zijn dagboek dorst te schrijven: „Peut-être découvri-ra-t'on un jour que Rembrandt est un beaucoup plus grand peintre que Raphaël. J'écris ce blasphème propre à faire dresser les cheveux de tous les hommes d'école, sans prendre décidément parti; seulement je trouve en moi, à mesure que j'avance dans la vie, que la vérité est ce qu'il y a de plus beau et de plus rare.”

Eerst zullen wij behandelen Rembrandt's werk en de critiek daarop tijdens zijn leven, en vervolgens de Rembrandt-critiek na zijn dood (1669) tot 1850.

Hoe stonden kunstenaars en publiek ten opzichte van Rembrandt's kunst tijdens zijn leven? Laat ons beginnen met zijn eerste successen. Deze lagen op het gebied der portretkunst. Rembrandt reisde reeds vóór 1631 meer dan eens van Leiden naar Amsterdam om er beeltenissen te maken. Hij kwam er in trek omdat hij den Amsterdammers een verbeterden de Keyser en een eleganter Elias maakte. Wanneer wij bijvoorbeeld het portret van burgemeester Cornelis de Graeff, door Elias (Museum te Berlijn; afb. 6), vergelijken met de beeltenis van Maerten Day, door Rembrandt in 1634 geschilderd (afb. 7), dan zien wij met één oogopslag wat men terecht in het werk van den jongen Rembrandt bewonderde: het elegante, bewegelijke en zonnige. Zijn succes met deze soort portretten heeft hem de bestelling voor de Nachtwacht bezorgd. Want zóó schilderde hij in het jaar 1639, het jaar waarin naar alle waarschijnlijkheid de opdracht voor de Nachtwacht is verleend, het vrouwenportret der collectie van Weede (Rijksmuseum; afb. 8) en zóó schilderde hij nog in 1641, toen hij druk met de Nachtwacht bezig was, het portret van Anna Wijmer, de moeder van Jan Six, nog heden in de Six-collectie bewaard.

Het korporaalschap van Banningh Cocq viel echter geheel anders uit, omdat Rembrandt van opvatting veranderde en een schilderwijze en koloriet toepaste, die in geen zijner toenmalige portretten voorkwamen.

Inderdaad hadden zijn opdrachtgevers zich, naar het schijnt, iets geheel anders voorgesteld en was het succes van het korporaalschap niet groot. Zekerheid hebben wij hieromtrent echter geenszins, want er is geen enkele